

Preek Micha 2:6-13, Marcus 12:1-12

Broeders, zusters,

Vanmorgen hebben we twee gedeelten uit de bijbel gelezen. We hebben woorden gehoord van Micha de profeet, die het volk Israël moet waarschuwen omdat het denkt zich van alles te kunnen permitteren omdat ze het uitverkoren volk van God zijn en we hebben de gelijkenis van Jezus gehoord die Hij uitspreekt tot de Joodse leiders van zijn tijd. Leiders die zelfingenomen zijn en menen dat God wel heel erg tevreden zal zijn over de manier waarop zij de geestelijke leiding over Gods volk hebben ingevuld. Daar zit ook meteen de overeenkomst tussen beide gedeelten. Micha waarschuwt zijn tijdgenoten voor zelfingenomenheid en Jezus doet hetzelfde. Maar voordat we achterover gaan leunen in de veronderstelling dat het niet over onszelf zal gaan is het wel goed om te realiseren dat deze beide gedeelten ook vandaag nog zeggingskracht hebben. Al gaan de Bijbelgedeelten over het volk Israël en haar leiders, ze bevatten ook waarschuwingen voor de christelijke kerk van vandaag. De bijbel is actueel. Ook aan ons wordt de vraag gesteld wat we gedaan hebben met ons leven. Wat is de vrucht?

Laten we eens naar het verhaal van Jezus gaan en vandaar af en toe een brug maken naar de tijd van Micha.

Het verhaal is eigenlijk in een paar zinnen verteld. Er is iemand die een bedrijf opstart om wijn te kunnen maken. Hij koopt een stuk grond, plant een wijngaard en zorgt dat alle voorzieningen er zijn om het tot een succes te maken. Een omheining zodat wilde dieren van de planten afblijven. Een toren zodat de zaak goed bewaakt kan worden. Een wijnpersbak voor als de oogst daar is. Aan alle details wordt gedacht.

De eigenaar neemt vervolgens afstand. Hij verhuurt zijn bedrijf aan anderen. Maakt afspraken met hen over de pacht. Eens in de zoveel tijd zal hij mensen sturen om de opbrengst van de wijngaard te ontvangen. Tot zover gaat alles goed. Iedereen knikt en stemt in. Maar als het dan zover is dat er opbrengst is en hij mensen stuurt om dat te ontvangen gaat het mis. De pachters slaan de knecht in elkaar en sturen hem terug. De eigenaar stuurt nieuwe knechten, maar ook dat gaat mis. Het gaat van kwaad tot erger. De pachters willen alles voor zichzelf houden. De knechten worden geslagen, verwond en zelfs gedood. Foute boel dus.

Wat staat de eigenaar tenslotte te doen? Hij heeft nog maar een optie voorhanden: hij heeft nog een zoon. Daar heeft hij een speciale band mee. Hij was hem lief, zegt de tekst. De eigenaar denkt: Als ik hem stuur, zullen ze wel respect hebben. Maar niets is minder waar. De zoon wordt gedood en zijn lichaam buiten de wijngaard gegooid. Het project is mislukt. De eigenaar heeft er alles aan gedaan. Wat staat hem nog te doen? vraagt Jezus aan de mensen? Het antwoord is duidelijk. De eigenaar heeft geen keus: het is over en uit met de pachters. Hij zal komen om ze te straffen. Ze verdienen het niet om nog langer te leven. En de wijngaard? Die gaat hij aan mensen geven, die wel te vertrouwen zijn.

Nou gemeente, het verhaal van Jezus is niet zo moeilijk te begrijpen. De Joden die naar Jezus luisteren snappen het ook goed. Ze kennen het beeld van de wijngaard wel uit het Oude Testament. Het volk Israël is de wijngaard. En de leiders zijn de pachters. God heeft de wijngaard in deze wereld geplant om vrucht te dragen. Zo heeft de profeet Jesaja (5) immers gesproken. Maar het verhaal van Jezus gaat verder. De zoon in de gelijkenis, dat is Jezus zelf. Hij vertelt nu al, dat mensen Hem zullen doden. Ze zijn Hem liever kwijt dan rijk. Een verhaal dat dus niet zo goed afloopt.

Broeders, zusters, de meeste verhalen die wij kennen, hebben een goed einde. Denk aan de film The Lion King of aan sprookjes. Hoe verschillend ook, het einde is meestal 'zij leefden nog lang en gelukkig'. Met een blij gevoel doe je het boek dicht of zet je de TV uit. Maar hier is dat dus anders. Het loopt niet goed af. Als deze gelijkenis verfilmd zou worden, zou er bij staan: niet geschikt voor kinderen. Zoveel geweld komt er in voor.

Wat wil Jezus nou met dit verhaal vertellen? Over die wijngaard en de pachters. Zit daar ook voor ons hier in onze gemeente een boodschap in? Ja, ik denk het wel. Want de verhalen die Jezus vertelt, gaan echt niet alleen over toen, ze gaan ook over nu, over ons. Over de boodschap van deze gelijkenis voor ons wil ik het nu met jullie hebben. Drie dingen wil ik onder jullie aandacht brengen: eerst iets over de eigenaar, dan iets over de pachters, tenslotte iets over de steen.

Eerst de eigenaar.

Wat valt op aan die eigenaar? Nou, dat hij veel zorg besteedt aan de wijngaard. Hij denkt aan alle details: omheining, wijnpersbak, toren. Hij doet er alles aan om de onderneming tot een succes te maken. Maar daarna gaat hij naar het buitenland. Dat is opvallend. Want de eigenaar, dat is de Here God, onze Schepper. Hij heeft de wijngaard geplant. Hij heeft de

mensen als pachters erin gezet en gaat dan naar het buitenland. Dat wil zeggen: Hij neemt enige afstand.

In de filosofie is er een stroming die het deïsme heet. Die ziet God vooral als een klokkenmaker. Hij heeft alles gemaakt, het uurwerk loopt, maar dan laat hij het los en bemoeit zich er niet meer mee. Soms kun je zo'n idee hebben van God. Dat Hij afwezig is. Je merkt niet zoveel van Hem in je leven. En vooral mensen die te lijden hebben kunnen met deze vraag worstelen. Het lijkt alsof God wel een begin gemaakt heeft, maar daarna bemoeit Hij zich niet meer met ons. Maar niets is minder waar. De eigenaar is wel degelijk betrokken op de wijngaard. Hij stuurt namelijk knechten. Hij wil weten hoe de zaak ervoor staat.

Dat de Eigenaar dus enige afstand neemt, is niet negatief maar juist positief. God geeft de mens ruimte om zelf met zijn gaven en talenten aan de slag te gaan. God is betrokken, maar Hij zit niet bovenop ons. Hij geeft ons levensruimte en dus ook verantwoordelijkheid.

Zo werkt het bij ons ook in de opvoeding van onze kinderen. Gelovige ouders hebben hun kind meestal laten dopen of opgedragen in een kerkdienst. Ze bidden om Gods zegen over de opvoeding. Maar je kunt als ouders in de opvoeding – zeker als ze groter worden – niet bovenop je kind zitten. Je kind moet ruimte krijgen om te groeien en zich te ontwikkelen. Zo doet God dat dus ook met ons. Hij is betrokken op ons leven, maar geeft ons wel ruimte: levensruimte, speelruimte, en de vraag aan ons mensen is dan: hoe ga jij met die ruimte en die vrijheid om? God verlangt wel dat er vrucht is. Dat we die levensruimte benut hebben door met onze gaven en talenten aan de slag te gaan. En dat we handelen in overeenstemming met Zijn principes zodat Hij als onze maker ook geëerd wordt door onze manier van leven.

Zo gaat God in de Oudtestamentische tijd met Zijn volk Israël om. Als opvoeder geeft God geboden aan Zijn volk. Geboden die als een veilige omheining het leven mogen beschermen zodat het volk niets te vrezen heeft. Maar op het moment dat het volk één been buiten die omheining zet gaan het mis en dreigt het te ontsporen. Op zulke momenten stuurt God één van Zijn profeten, in ons geval is dat Micha, om te waarschuwen. Zo heeft God het niet gewild. Je gaat toch niet van onschuldige mensen de bezittingen roven, of vreedzame voorbijgangers hun mantel afnemen, of vrouwen uit hun huizen verdrijven en hun kinderen in het ongeluk storten. God kan dat niet aanzien.

In de gelijkenis van Jezus zien we iets soortgelijks. De Heer heeft ruimte gegeven aan de pachters om zich te ontwikkelen, maar nu wil Hij weten of het zich de goede kant op ontwikkelt. Daarom stuurt Hij knechten om te vragen naar de opbrengst.

Dat is natuurlijk op heel veel terreinen in ons leven niet anders. Als je als zzp'er een eigen zaak begint, dan moet het wel rendabel zijn op termijn. Er is een opstartfase, maar daarna hoop je dat het gaat lopen. Dat de investering de moeite waard is. Zo ook hier. Welke vruchten zijn er? Dat is de vraag die Jezus aan ons stelt via deze gelijkenis. Wat heb je met de levensruimte, met je gaven en talenten gedaan? Want daar staat de wijngaard voor. De wijngaard dat is de ruimte die God aan jou heeft toevertrouwd. Wat heb je daarmee gedaan? Ben je vooral bezig geweest met jezelf; om op de ladder van je carrière steeds hoger op te klimmen; je eigen doelen te verwezenlijken. Of hebben anderen van je gaven en talenten kunnen mee genieten. Heb je ze gebruikt om anderen te helpen. Iemand vervoer aanbieden die niet meer zo mobiel is, of even een boodschapje voor iemand meenemen. Of iemand die niet lekker in z'n vel zit wat extra aandacht geven. Je deelt je tijd, je goederen, je geld, je leven, of je neemt een taak op in de kerk zodat niet al het werk op de schouders van een klein groepje terecht komt. Misschien dat je je tijd en gaven inzet voor de christelijke politiek in je woonplaats. Hele concrete dingen, die God graag in de levens van Zijn kinderen ziet. Als de eigenaar van ons leven mag Hij ons dat vragen. Toch?

De eigenaar van de wijngaard is geen afstandelijke God, maar een Vader die betrokken is op zijn kinderen. Een Vader die geniet van z'n kinderen als ze het goed doen. Hij gunt ze de ruimte om zich te ontwikkelen en te floreren. Dat was het eerste: de eigenaar.

Dan nu het tweede. De pachters.

Dat is een spannend punt. Het gaat met de pachters, de mensen die zorg moeten dragen voor de wijngaard, helemaal fout. Als de Heer na verloop van tijd via Zijn knechten vraagt naar de opbrengst, komt er een enorme agressie naar boven. Eerst slaan ze de knechten, dan worden ze verwond, en tenslotte gedood. En als de eigenaar tenslotte zijn eigen lieve zoon stuurt, ondergaat hij ook hetzelfde lot en wordt ook Hij gedood. Het is een nogal bizarre afloop. Te gek voor woorden.

Jezus richt dit verhaal tot de Joodse leiders, die veel moeite met Hem hebben. Hun voorstelling van een Messias was zo anders. En Jezus schudt constant aan heilige huisjes, door de zelfbedachte voorschriften van de leiders aan z'n laars te lappen. En het feit dat Hij

suggereert dat ze Hem zullen doden maakt ze zo woedend, dat ze Hem gelijk echt willen doden, lezen we in vers 12. Zo is het uiteindelijk ook gebeurd. Jezus is ter dood gebracht. Op goede vrijdag aan een kruis genageld. Dat dit allemaal echt gebeurd is, is toch te gek voor woorden. Of niet?

Maar zal Jezus met dit verhaal nou ook echt willen suggereren dat wij tot zulke dingen in staat zijn?

Nou ja, zo is het vaak wel gegaan. Toen Jezus naar deze aarde kwam, en de liefde en het hart van God met mensen ging delen, begon het wel vaak te schuren. Want waar gaat het mis in dit verhaal? Het gaat fout zodra de eigenaar vraagt om verantwoording af te leggen. Dat valt bij de pachters niet in goede aarde.

Maar hoe zit dat dan bij ons? Zou die vraag van God bij ons in goede aarde vallen?

Zou het niet zo kunnen zijn dat daar bij ons ook een stuk allergie zit. Laten we eerlijk zijn, wij zijn wel Nederlanders. Onze vrijheid is ons een lief ding. We hebben vaak moeite om de controle van ons leven uit handen te geven. We vinden het niet fijn als anderen zich met ons leven gaan bemoeien. Of herken je dat niet? Heb je nooit eens gezegd: waar bemoei jij je mee, dit zijn mijn zaken?

Ik herken het wel hoor, dat diep in mijn hart, iets van wrevel zit. Mensen moeten niet te dichtbij komen en zich met mijn zaken bemoeien. Dat maak ik zelf wel uit.

Ik merk dat zelfde ook in de kerken, als mensen bij het belijdenis doen beloven zich te stellen onder - zoals dat zo deftig heet - het opzicht en de tucht van de kerkenraad. Maar als het voorkomt dat de kerkenraad het nodig vindt om iemand op z'n levenswandel aan te spreken dan wordt dat maar zelden geaccepteerd of als een boodschap van de Heer gezien, de Heer die de oudsten heeft aangesteld en onder wiens geestelijke leiding gemeenteleden hun leven hebben gesteld.

Ik denk dat wij allemaal wel iets van die pachters in ons hebben.

Maar toch is dat niet vruchtbaar. De gespannen verhouding met de eigenaar levert de pachters helemaal niks op. Ze komen met lege handen te staan. Dat is denk ik de spiegel die Jezus ons wil voorhouden. Wie je ook bent of wat je verleden ook is, hoe oud of jong je bent: besef dat je hier op aarde een pachter bent, een rentmeester, God heeft je een geweldig geschenk in handen gegeven: je leven, je gaven en talenten. Je bent hier op aarde om daarmee God en je naaste te dienen. Dat is waar God je voor heeft bestemd. Dat

is je levensroeping. Laat alsjeblieft in je leven niet gebeuren, wat die pachters doen zodat jij aan het eind van de rit met lege handen staat.

God heeft Zijn Zoon gestuurd, niet om je het leven zuur te maken, maar om je te helpen. Je te helpen tot je bestemming te komen. God heeft de sleutel die past op je hart. Hij weet wat je nodig hebt om vrucht te kunnen dragen. Om vrede in je hart te hebben. Het is echt zonde, als je daar niet voor openstaat. En het is ook echt zonde als je de liefdevolle aansporingen, vermaningen en vertroosting van je broers en zussen in de gemeente niet accepteert en als bemoeizucht van je afschuift.

Dan nu tenslotte het derde: de steen van God.

Ik heb net gezegd dat het verhaal geen sprookje is met een happy end. De zoon van de heer wordt door de pachters gedood. Maar dat klopt toch niet helemaal. Jazeker, de Heer kan komen en de wijngaard aan anderen geven. Kijkend naar de geschiedenis van Israël zou je die indruk kunnen krijgen. God is in de tijd na Christus' dood en opstanding zich op de andere volken gaan richten. Voor Israël brak een zware tijd aan. Maar net als de oordelen waarover Micha profeteerde blijven de beloften ook overeind staan. We hebben het gelezen in Micha 2:12: *Ik zal je bijeen brengen, Jakob, je in je geheel bijeen brengen. Ik zal verzamelen wat er van Israël over is .*

In Micha's tijd heeft Israël z'n ontrouw met een ballingschap moeten bekopen, maar er is ook weer een moment van terugkeer gekomen. Een moment van herbouw, de muren van Jeruzalem zullen weer herbouwd worden, de tempel zal weer herbouwd worden. Maar ook mag Micha vertellen over een koning. Een koning die voor het volk zal uitgaan (2:13). Die koning is verschenen met Kerst. Onherkenbaar bijna.....een doodgewoon kind van een pond of zeven in een voerbak. En inderdaad is die Koning later verworpen en ter dood gebracht, net als de zoon in Jezus' gelijkens. Maar de dood kon deze Koning niet houden. Hij brak er doorheen en versloeg op die manier de grootste vijand van ons mensen.

We leven nu in de tijd van Advent, een tijd van verwachten. Het toeleven naar de viering van de eerste komst van Christus op aarde. Maar Advent is ook verwachten van Zijn wederkomst. Want die Koning komt terug. En dan zal Israël zien wie zij hebben doorstoken. Dan zal de man van Golgotha die zij afkeurden werkelijk hun Koning zijn die voor hen uitgaat. Jezus is die afgekeurde steen, door de pachters gedood. Maar het verhaal gaat verder. Jezus is ook door God weer opgewekt. God laat het er niet bij zitten. Wat kwaad

was heeft Hij ten goede gekeerd. Toen. En dat dat doet Hij nog steeds. Hij is de God van nieuwe kansen. Voor Israël – de beloften die Micha verwoordde gaan werkelijk uitkomen - maar ook voor ons!

Ook voor ons wil Hij de hoeksteen zijn waarop we ons leven kunnen bouwen. Ook als je het misschien nu nog niet allemaal zo zeker weet. Dan komt Hij naar je toe en zegt:

Ook al twijfel jij aan Mij, weet dat Ik jou niet los laat.

Jij denkt misschien dat Ik niet besta, weet dan dat Ik het ben die jou elke dag het leven geeft.

Jij maakt fouten; grote en kleine. Weet dat Ik je wil vergeven als je bij Mij komt.

Jij ziet misschien niet wat de zin van je leven is. Maar weet dat Ik jouw grote doel ben.

Ik hoop zo dat je dat mag gaan zien. Voor het eerst of opnieuw. Jezus is gekomen voor jou. Hij heeft zich laten breken aan het kruis voor jou. Hij heeft er alles aan gedaan om ook aan jou Gods liefde te bewijzen.

Goed, lieve mensen, we hebben al heel wat besproken. Maar wat nemen we van deze dienst mee naar huis? Ik noem drie dingen:

- God is absoluut goed en Hij is als Vader zeer betrokken op jouw leven.
- God geeft jou verantwoordelijkheid en zal jou ook vragen naar de opbrengst, de vrucht.
- Richt daarom je leven op Jezus. Luister naar Zijn Woorden. Want met Hem ben je beter af. Hij is de hoeksteen die niet wankelt, welke stormen ook je leven mogen teisteren. Weet dat je bij deze Koning voor altijd veilig bent.

Genoeg om over na te denken in deze weken van Advent.

AMEN

December 2019
G.P. Hartkamp
Wapenveld